

УДК 342.951:351.85

Б. Пережнюк,

кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОПТИМІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІЙ (ДУХОВНІЙ) СФЕРІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Актуальність цієї статті обумовлюється тим, що процеси державотворення в Україні вимагають значного підвищення якості й ефективності управлінської діяльності в соціально-культурній (духовній) сфері, функціональної результативності органів державного управління, особливо на сучасному етапі крупномасштабної адміністративної реформи — оптимізації системи центральних органів виконавчої влади.

Питання вдосконалення діяльності органів державного управління, оптимізації системи центральних органів виконавчої влади як складової частини адміністративної реформи в процесах державотворення в Україні посідають значне місце в науці адміністративного права. Варто лише зазначити, що дослідженню цих проблем присвятили свої роботи такі провідні вчені-адміністративісти, як В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрийко, Ю. П. Битяк, В. М. Кампо, С. В. Ківалов, І. Б. Коліушко, І. М. Пахомов та ін.

Проте тема функціональної результативності діяльності органів державного управління в соціально-культурній (духовній) сфері незалежної України, вдосконалення системи органів державного управління у сфері освіти, науки, культури і мистецтва, незважаючи на певні дослідження та наукові роботи, підручники з адміністративного права [1], не знайшла достатньої наукової розробки, що й обумовило дану працю.

Мета даної статті — розглянути модернізації і реформування центральних органів державного управління в соціально-культурній (духовній) сфері на нинішньому етапі крупномасштабної адміністративної реформи в Україні — у процесі оптимізації системи центральних органів виконавчої влади, оголошеної Указом Президента України від 9 грудня 2010 року № 1085/2010.

Одним із головних завдань сучасного державного будівництва в Україні є радикальна зміна неефективної системи державного управління, що потребує проведення широкомасштабної адміністративної реформи. Вона має за мету перетворення існуючої адміністративної системи з гальма об'єктивно обумовлених економічних і соціальних процесів на один із головних факторів їх прискорення [2].

Зміст державного управління розбудовою в соціально-культурній сфері полягає в регулюванні за допомогою адміністративно-правових важелів соціально-важливими процесами в цій сфері.

З метою оптимізації системи центральних органів виконавчої влади, усунення дублювання їхніх повноважень, забезпечення скорочення чисельності управлінського апарату та витрат на його утримання, підвищення ефективності державного управління та відповідно до п. 15 ч. 1 ст. 106 Конституції України 9 грудня 2010 року Президент України В. Ф. Янукович видав Указ «Про опти-

мізацію системи центральних органів виконавчої влади» № 1085/2010 [3]. Цим Указом дано старт першому етапу адмінреформи, яка стане важливою складовою загальноадміністративної реформи.

Ця реформа передбачає суттєві зміни у структурі виконавчої влади. Всього визначено 6 типів центральних органів виконавчої влади: Міністерство, Служба, Інспекція, Агентство, незалежні регулятори й органи зі спеціальним статусом. Із 112 органів центральної виконавчої влади створено 36. Із них 16 міністерств, 28 служб, 13 агентств і 7 інспекцій.

Президент України рекомендує реформувати Кабінет Міністрів як у частині уряду, так і в частині Секретаріату, який забезпечує діяльність КМУ. Із 36 до 18 зменшилась кількість членів Кабінету Міністрів. Кількість працівників КМУ (1174 особи) буде скорочено більш ніж наполовину. Зміниться система управління міністерствами.

Вводиться посада керівника апарату — заступника міністра. При цьому в міністра залишаються два заступники з політичним статусом.

Модернізація і реформування торкнулися і системи центральних органів виконавчої влади в соціально-культурній (духовній) сфері.

Так, було утворено:

— Міністерство культури України та Державне агентство України з питань кіно, реорганізувавши Міністерство культури і туризму України, а також поклавши на міністерство, що утворюється, функції з реалізації державної політики у сферах міжнародних відносин, захисту прав національних меншин України, релігії;

— Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Державну службу інтелектуальної власності України, Державну службу молоді та спорту України, реорганізувавши Міністерство освіти і науки України, Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту;

— Державну архівну службу України, реорганізувавши Державний комітет архівів України, а також поклавши

на цю Службу функції з реалізації державної політики у сфері створення та забезпечення функціонування системи страхового фонду документації;

— Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України, реорганізувавши Державне агентство України з управління національними проектами та Державне агентство України з інвестицій та розвитку;

— Державне агентство з питань науки, інновацій та інформації України, реорганізувавши Державний комітет України з питань науки, інновацій та інформатизації.

Цим самим Указом було ліквідовано Вищу атестаційну комісію, поклавши її функції на Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Кабінету Міністрів України рекомендовано, зокрема, вирішити в установленому порядку питання щодо ліквідації Національної експертної комісії з питань захисту суспільної моралі.

Була затверджена нова Схема організації та взаємодії центральних органів виконавчої влади. Встановлено, що міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, що утворюються шляхом реорганізації інших центральних органів виконавчої влади, є правонаступниками органів, які реорганізуються.

Таким чином, нині державне управління в соціально-культурній (духовній) сфері в Україні здійснюють:

міністерства:

— Міністерство культури України;

— Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України;

центральні органи виконавчої влади:

— Державна архівна служба України;

— Державна служба інтелектуальної власності України;

— Державна служба молоді та спорту України;

— Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України;

— Державне агентство з питань науки, інновацій та інформації України;

— Державне агентство України з питань кіно;

центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом:

— Державний комітет телебачення і радіомовлення.

Центральні органи виконавчої влади, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через відповідних членів Кабінету Міністрів України:

а) через першого віце-прем'єр-міністра України — міністра економічного розвитку і торгівлі України: — Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України;

б) через міністра культури України — Державне агентство України з питань кіно;

в) через міністра освіти і науки, молоді та спорту України — Державна служба інтелектуальної власності України, Державна служба молоді та спорту України, Державне агентство з питань науки, інновацій та інформації України.

Цим самим Указом Президента України № 1085/2010 Кабінету Міністрів України, зокрема, рекомендовано забезпечити в процесі ліквідації, реорганізації центральних органів виконавчої влади скорочення чисельності державних службовців, які працюють у центральних органах виконавчої влади, не менше ніж на 30 відсотків, а також подати у двомісячний строк проекти положень про центральні органи виконавчої влади.

З метою забезпечення впровадження єдиного підходу до розроблення проектів положень про міністерства, інші центральні органи виконавчої влади Указом Президента України «Деякі питання організації роботи міністерств, інших центральних органів виконавчої влади» від 24 грудня 2010 року № 1199/2010 затверджені Типове положення про міністерство України та Типове положення про центральний орган виконавчої влади України, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через відповідного члена Кабінету Міністрів України [4]. У зв'язку з цим Кабінету Міністрів України рекомендовано забезпечити підготовку проектів положень про міністерства, інші центральні органи виконавчої влади з ураху-

ванням типових положень, затверджених цим Указом, та вжити невідкладних заходів щодо забезпечення міністерствами, центральними органами виконавчої влади, що ліквідуються, реорганізуються відповідно до указу Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 9 грудня 2010 року № 1085, здійснення повноважень міністрами, керівниками, які очолюють відповідно міністерства, центральні органи виконавчої влади, що утворені відповідно до названого Указу, а також забезпечити у двотижневий строк здійснення державної реєстрації утворених міністерств, центральних органів виконавчої влади.

У цих Типових положеннях, зокрема, дано визначення міністерства та центрального органу виконавчої влади України, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через відповідного члена кабінету Міністрів України.

Центральний орган виконавчої влади України (державна служба, державна інспекція, державне агентство), діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через відповідного члена Кабінету Міністрів України (далі — центральний орган виконавчої влади), входить до системи органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики в одній чи декількох сферах. Основними завданнями центрального органу виконавчої влади є реалізація державної політики у визначеній Президентом України сфері, а також внесення пропозицій щодо її формування. Центральний орган виконавчої влади відповідно до покладених на нього завдань: надає адміністративні послуги; здійснює державний нагляд (контроль); здійснює управління об'єктами державної власності; узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх членові Кабінету

Міністрів України, який спрямовує та координує діяльність центрального органу виконавчої влади (далі — міністр); здійснює інші повноваження, визначені законами України та покладені на нього Президентом України.

Таким чином, проведення адміністративної реформи є одним із найважливіших напрямів розвитку державних інститутів і реформування правової системи. Основна увага виконавчої та законодавчої влади, органів місцевого самоврядування має бути приділена реалізації цілісної системи заходів, спрямованих на посилення дієздатності держави, поглиблення адміністративної реформи.

Центральний напрям нинішнього етапу адміністративної реформи пов'язаний з необхідністю впорядкування системи центральних органів виконавчої влади, підвищення ефективності їх функціонування, посилення провідної ролі міністерств як головних суб'єктів вироблення і реалізації державної політики у відповідних галузях і сферах діяльності.

Процеси подальшого проведення адміністративної реформи щодо перебудови центральних органів виконавчої влади в соціально-культурній сфері вимагають, зокрема, спрощення системи державного управління цією сферою, ліквідацію її неефективних ланок, запровадження уніфікованих структур апаратів центральних органів виконавчої влади, впорядкування та підвищення рівня заробітної плати державних службовців, маючи за мету створення реальних умов для здійснення відбору державних службовців на конкурсних засадах тощо. Першочерговими мають стати заходи із забезпечення законодавчого врегулювання питань правового статусу центральних органів виконавчої влади в соціально-культурній сфері, прийняття нових положень про міністерства та інші органи виконавчої влади, про державний контроль у сфері діяльності органів виконавчої влади та їхніх посадових осіб тощо.

Ключові слова: державне управління, адміністративна реформа, оптимізація системи центральних органів ви-

конавчої влади в соціально-культурній (духовній) сфері.

У статті розглядається питання оптимізації системи центральних органів державного управління соціально-культурною (духовною) сферою в ході крупномасштабної адміністративної реформи в Україні.

В статье рассматриваются вопросы оптимизации системы центральных органов государственного управления социально-культурной (духовной) сферой в ходе крупномасштабной административной реформы в Украине.

The article examines the issues of optimization of central government socio-cultural (spiritual) sphere in the large-scale administrative reform in Ukraine.

Література

1. Виконавча влада і гуманітарне право / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. — К. : Ін Юре, 2002. — 668 с.; Адміністративне право України / за заг. ред. С. В. Ківалова. — О. : Юрид. л-ра, 2003. — 896 с.; Задихайло О. А. Організація управління культурою в Україні (адміністративно-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / О. А. Задихайло ; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. — Х., 2006. — 18 с.; Пережняк Б. А. Удосконалення системи центральних органів управління соціально-культурною сферою в контексті адміністративної реформи // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / за заг. ред. С. В. Ківалова. — О., 2001. — Вип. 12. — С. 33–39 та ін.
2. Концепція адміністративної реформи в Україні. — К., 1998. — С. 3. — (У над-заг.: Державна комісія з проведення в Україні адміністративної реформи).
3. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади : указ Президента України від 9 груд. 2010 р. № 1085/2010 // Урядовий кур'єр. — 2010. — 24 груд.
4. Деякі питання організації роботи міністерств, інших центральних органів виконавчої влади : указ Президента України від 24 груд. 2010 р. № 1199/2010 // Офіційний вісник України. — 2010. — № 100. — Ст. 3545.